O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"Tasdiqlayman"
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori
_________ M.E.Po'latov
2024 yil "___" _________

Ro'yxatga olindi: № FD-09-26
2024 yil "29" avgust

BOSHQARUV MOLIYASI
O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 400 000 - Biznes, boshqaruv va huquq

Ta'lim sohas: 410 000 - Biznes va boshqaruv

Magistratura mutaxassisligi: 70410501- Moliya

Samarqand-2024

Fan/modul kodi FUBFIN08		O'quv yili 2024-2025	Semestr 1	Kreditlar 5
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4
1	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Boshqaruv moliyasi	60	90	150

2

I.Fanning mazmuni.

Fanni maqsad - boshqaruv moliyasining to'g'ri va oqilona tashkil etilishi, nafaqat, mamlakat makroiqtisodiy barqarorligini ta'minlashga xizmat qilishini, balki xujalik sub'ektlarining iqtisodiy faoliyatiga har tomonlama ta'sir etish orqali mamlakatning iqtisodiy yuksalishiga olib kelishini va bu xolat, uz navbatida mamlakat moliya tizimi barqarorligida muxim urin tutishini urgatish hamda ularni amaliyotda tatbiq etish kunikmasini hosil qilishdan iborat.

Fanning vazifasi - innovatsion iqtisodiyot sharoitida davlat moliyasini boshqarish xususiyatlari haqida tasavvurlar shakllantirish, O'zbekiston byudjet jarayonini tashkil etish tamoyillari va uni amalga oshirishning asosiy bosqichlari to'g'risida bilimlarni tizimlashtirish, davlat byudjeti daromadlari barqarorligini ta'minlash masalalari va harajatlardan samarali foydalanish yunalishlari haqida bilimlar berish, davlat moliya tizimida byudjetdan tashqari maysadli jamg`armalarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishdagi urni va ahamiyati haqida bilimlar berish.

Ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, moliyaviy hodisa va jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi.

3

II. ASOSIY NAZARIY QISM (MA'RUZA MASHG'ULOTLARI)
MOLIYANING NAZARIY ASOSLARI (1 MODUL)

1-mavzu. Davlat moliyasining asosiy bug`inlari.

Boshqaruv moliyasining huquqiy asoslari. Boshqaruv moliyasini tartibga solishning tashkiliy huquqiy asoslari. Boshqaruv moliyasining ijtimoiy iqtisodiy rivojlanishdagi urni va zarurligi. Davlat moliyasining asosiy bug`inlari.

2-mavzu. Mahalliy moliya

Mahalliy moliyaning mazmuni, tarkibi va vazifalari. Mahalliy byudjetlar va ularning tarkibi. Mahalliy hokimiyat organlarining mahalliy moliyani boshqarishdagi huquq va majburiyatlari

3-mavzu. Davlat moliyasini iqtisodiy faoliyatni muhim yo'nalishlari va iqtisodiy funksiyalarini belgilashdagi ahamiyati

Mahalliy, mintakaviy va ijtimoiy muammolarni xal qilishda boshqaruv moliyasining ahamiyati. Mahalliy ekologik muammoli ob'ektlar va ularni moliyalashtirish manbalari. Xududiy ekologik mintaqalar va ularning moliyaviy ta'minoti. Davlat ekologik muammolarini bartaraf etishda davlat moliyasining rolini oshirish yullari.

4-mavzu. Korxonalarning moliyaviy munosabatlari va ularning harajatlar tarkibi

Boshqaruv moliyasida moliyaviy munosabatlarni boshqarish zaruriyati. Moliyaviy boshqaruvda moliyaviy munosabatlarni namoyon bo`lish xususiyatlari. Davlat va munitsipal korxonalarning o'z mablag``lari tarkibi.

5-mavzu.Respublika va mahalliy byudjet daromadlari barqarorligini ta'minlash masalalari

Respublika byudjetining iqtisodiy ahamiyati va uning davlat byudjetidagi o'rni. Respublika byudjetining daromad manbalari. Soliqli daromadlar, ularning tarkibi, bojlar va boshqa soliqsiz daromadlar. Davlat mulki va boshqa aktivlarni realizatsiya qilishdan olinadigan daromadlar. Mahalliy byudjetlar mablag``larini shakllantirish va ulardan foydalanishning tashkiliy-huquqiy asoslari. Mahalliy byudjetlar daromadlari.

6-mavzu.Respublika va mahalliy byudjet harajatlari taqsimlash va ulardan samarali foydalanish masalalari

Respublika byudjeti harajatlari va ularning samaradorligini oshirish yullari. Respublika byudjetidan moliyalashtiriladigan byudjet tashkilotlarining joriy harajatlari. Joriy byudjet transfertlari va kapital harajatlar. Yuridik shaxslarning kapital harajatlarini qoplashga byudjet transfertlari. Mahalliy byudjetlar harajatlari. Mahalliy byudjetning joriy transfert harajatlari. Mahalliy byudjetlar harajatlarining samaradorligini oshirish masalalari.

7-mavzu. Byudjetdan tashqari davlat maqsadli jamg'armalarning ijtimoiy iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni

Iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida byudjetdan tashqari jamg'armalarning zarurligi, mohiyati va o'ziga xos xususiyatlari, ularni qoilab-quvvatlashning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati. Byudjetdan tashqari jamg'armalarning tashkil etishning hozirgi kundagi dolzarbligi. Byudjetdan tashqari jamg'armalarning asosiy maqsadi. Jamg'armaning funksiyalari va vazifalari ularni muvofiqlashtirib turuvchi me'yoriy hujjatlar tarkibi.

8-mavzu. Tadbirkorlik faoliyatini qo'llab quvvatlash davlat jamg'armasi daromadlari va harajatlari

Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish agentligi tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash, aholining keng tabaqalarini biznes bilan shug'ullanishga jalb etish sohasida vakolatli davlat organi. Xususiy tadbirkorlik faoliyatini himoya qilishning huquqiy mexanizmlari va kafolatlarini yanada mustahkamlash, ularni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning yangi vositalarini yaratish, tadbirkorlik subektlarining kredit resurslaridan foydalanishini kengaytirish. Tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash davlat jamg'armasi tomonidan ko'rsatiladigan moliyaviy yordam shakllari. Tadbirkorlik faoliyatini qo'llab quvvatlash davlat jamg'armasi nizomi, daromadlar manbasi va harajatlar yo'nalishlari.

9-mavzu. Xalq ta'limi vazirligi huzuridagi Respublika maqsadli kitob jamg'armasi daromadlari va harajatlari

Xalq ta'limini rivojlantirish jamg'armasi hamda byudjetdan tashqari Respublika maqsadli kitob jamg'armasi to'g'risidagi nizom. Xalq ta'limini rivojlantirish jamg'armasining asosiy vazifasi. Jamg'armaning asosiy vazifasi darsliklar va o'quv-metodik majmualar bilan ta'minlashga qaratilgan byudjet va byudjetdan tashqari mablag'larni, darsliklar va chet tillari bo'yicha mashq daftarlarining ijara to'lovlarini jamlash hamda ushbu mablag'"lardan samarali foydalanish.

10-mavzu. Davlat aktivlarini boshqarish, transformatsiya qilish va xususiylashtirish jamg'armasining daromadlari va harajatlari

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Davlat aktivlarini boshqarish, monopoliyaga qarshi kurashishni tartibga solish tizimini va kapital bozorini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi Farmoni. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi Davlat aktivlarini boshqarish agentligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi qarori. O'zbekiston Respublikasi Davlat aktivlarini boshqarish agentligi huzuridagi byudjetdan tashqari Davlat aktivlarini boshqarish, transformatsiya va xususiylashtirish jamg'armasi mablag'`larini shakllantirish va ulardan foydalanish tartibi to'g'risidagi Nizom

11-mavzu. Tiklanish va taraqqiyot jamg'armasining tashkiliy va huquqiy asoslari

Tiklanish va taraqqiyot jamg'armasining tashkil topishi. Jamg'armaning asosiy vazifalari va funksiyalari. Jamg'arma mablag'larini shakillanish manbalari va mablag'lardan foydalanish tartibi

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasining Tiklanish va taraqqiyot jamg`armasini tashkil etish to'g'risida" 2006-yil 11-maydagi PF-3751-sonli farmoniga muvofiq hamda ustuvor investitsiya loyihalarini samarali moliyalashtirishni ta'minlash. O'zbekiston Respublikasining Tiklanish va taraqqiyot jamg`armasi, jamg`arma mablag`larini shakllantirish va ulardan foydalanish prinsiplari to'g'risidagi nizom. Jamg`armaning asosiy vazifalari va funksiyalari, Jamg`arma mablag`larini shakllantirish manbalari va tartibi, Jamg`arma mablag`laridan foydalanish tartibi. Jamg`arma mablag`laridan maqsadli foydalanilishi uchun javobgarlik va uni nazorat qilish.

III. AMALIY MASHG'ULOTLARLAR BO'YICHA KO'RSATMA VA TAVSIYALAR

(Seminar mashg'ulotlari)

Amaliy mashgulotlar uchun kuyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Boshqaruv moliyasining ilmiy va huquqiy asoslari: funksiyalari va tashkil etishning xususiyatlari.
2. Mahalliy moliya
3. Respublika va mahalliy byudjet daromadlari barqarorligini ta'minlash masalalari
4. Respublika va mahalliy byudjet harajatlari taqsimlash va ulardan samarali foydalanish masalalari
5. Byudjetdan tashqari davlat maqsadli jamg'armalarning ijtimoiy iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni
6. Pensiya jamg'armasi va undan samarali foydalanish yo'llari
7. Davlat aktivlarini boshqarish, transformatsiya qilish va husussiylashtirish jamg'armasining daromadlari va harajatlari
8. Bandlikni qo'llab-quvvatlash davlat jamg'armasini daromad va harajatlari

9. O‘zbekiston Respublikasi Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish agentligi huzuridagi Tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab quvvatlash davlat jamg‘armasi daromadlari va harajatlari

10.O‘zbekiston Respublikasi Halq ta’limi vazirligi huzuridagi Respublika maqsadli kitob jamg‘armasi daromadlari va harajatlari

11.O‘zbekiston Respublikasining Tiklanish va taraqqiyot jamg`armasi daromadlari va harajatlari

Amaliy mashg`ulotlar multimedia qurulmalari bilan jixozlangan auditoriyada bir akademik guruxga bir professor-o`qituvchi tomonidan o`tkazilishi zarur. Mashg`ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o`tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qullanilishi maqsadga muvofiq.

IV. MUSTAQIL TA’LIM

Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Iqtisodiy o`sish strategiyasi va davlat moliyasini sog`lomlashtirish
2. Davlat byudjetining funksiyalari va ularning jamiyatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishda tutgan urni
3. Respublika byudjetining iqtisodiy ahamiyati va uning davlat byudjetidagi urni
4. Mahalliy bydjetlarning daromadlari manbalari
5. Ijtimoiy siyosatning yunalishlari va vazifalari
6. Boshqaruv moliyasining xozirgi zamon xususiyatlari va ustivor vazifalari
7. Mahalliy byudjetlar mablag`laridan okilona foydalanishning xozirgi zamon muammolari va yechimlari
8. O‘zbekiston Respublikasining tiklanish va taraqqiyot jamg`armasi investitsion loyixalari
9. Keyns moliyaviy konsepsiyasining asosiy g‘oyasi
10. Neokeynschilar nazariyalarining moliyaviy jihatlari.
11. Yangi klassik nazariyalarning moliyaviy jihatlari
12. Mahalliy, mintaqaviy va ijtimoiy muammolarni xal qilishda davlat moliyasining ahamiyati.
13. Mahalliy ekologik muammoli ob’ektlar va ularni moliyalashtirish manbalari.
14. Xududiy ekologik mintaqalar va ularning moliyaviy ta’minoti.
15. Davlat ekologik muammolarini bartaraf etishda davlat moliyasining rolini oshirish yullari.
16. Davlat va munitsipal korxonalarning o‘z mablag``lari tarkibi.
17. Mahalliy byudjetlar harajatlarining samaradorligini oshirish masalalari.
18. Xalqaro moliyaviy tashkilotlarning O‘zbekiston Respublikasi bilan hamkorligining natijalari.
19. Ishsizlik bo‘yicha berilayotgan nafaqalarni moliyalashtirish.
20. Tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash davlat jamg‘armasi tomonidan ko‘rsatiladigan moliyaviy yordam shakllari.
21. Tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab quvvatlash davlat jamg‘armasi nizomi, daromadlar manbasi va harajatlar yo‘nalishlari.
22. Yuridik shaxslarning kapital harajatlarini qoplashga byudjet transfertlari.
23. Byudjetdan tashqari jamg`armalarning tashkil etishning hozirgi kundagi dolzarbligi

Mustaqil uzlashtiriladigan mavzular buyicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni takdimot qilish tavsiya etiladi.

4

V.Fan o`qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalari)

Fan bo‘yicha talabalarning bilim, ko‘nikma va malakalariga quyidagi talablar qo‘yiladi:

Iqtisodiyotda davlat moliya tizimi roli, uni tashkil etish va boshqarish uslubiyoti;

- Boshqaruv moliyasi boshqarishning zarurligi, moxiyati va vazifalari;
- boshqaruv moliyasi barqarorligi va uning omillari;
- boshqaruv moliyasini boshqarishning samarali usullari;
- boshqaruv moliyasi va siyosatining asosiy yunalishlari;
- Makro daraja moliyaviy munosabatlarni tashkil etish va boshqarish;
- Mahalliy byudjetlar daromadlari va harajatlari tizimining uslubi va uslubiyoti;
- Byudjet tizimi bug`inlari salohiyatini baxolashni;
- Byudjet tizimi bug`inlari faoliyatida resurslardan samarali foydalanishni baxolash usullarini;
- Byudjet tizimi va boshqaruv moliyasi tizimi bug`inlari harajatlarini maqsadli boshqarish usullarini;
- Boshqaruv moliyasitizimi bug`inlari mablag`lari harakatchanligi va etarliligini baxolash usullarini;
- boshqaruv moliyasi va davlat byudjeti istiqbollari moliyaviy taxlilining maqsadi;
- Davlat byudjetini operativ, joriy va istiqbolli rejalashtirishni tashkil etish, byudjet loyihasini tayyorlash;
- Respublika byudjeti, mahalliy byudjetlar, byudjetdan tashqari fondlar moliyaviy xolatini taxlil etish;
- boshqaruv moliyasi tizimi bug`inlari harajatlari va daromadlarini baxolash;

boshqaruv moliyasi davlat byudjeti va korporatsiyalar rivojlanish istikbollarini belgilash malakasiga va ***ko‘nikmalariga ega bo‘lishi kerak.***

5	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari** • real vaziyatga asoslangan amaliy ishlarni bajarish; • esse, tezis va maqolalar yozish; • vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadi) yechish; • jarayonli-yo'naltirilgan ta'lim; • muhokamalarda ishtirok etish; • kichik guruhlarda ishlash; • loyiha ishi bajarish; • mustaqil ishlarni bajarish; • taqdimot tayyorlash; • turli darajadagi testlarni yechish; • so'rov o'tkazish; • muammoni hal qilish.
6.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni tula uzlashtirish, taxlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, urganilayotgan jarayonlar haqida mustakil mushoxada yuritish va joriy, oralik nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriklarni bajarish, yakuniy nazorat buyicha yozma ishni topshirish.
7.	**ASOSIY ADABIYOTLAR:** 1. Shernayev A. A., Jiyanova N. E. Davlat moliyasini boshqarish: Darslik./ - T.: "IQTISOD-MOLIYA", 2019. 380 s 2. Jiyanova N. E."Upravleniye Gosudarstvennimi finansami". Uchebno-metodicheskiy kompleks./ - T.: TFI, 2019. - 389 s 3. Jiyanova N. E., Tashmatova R. G. Byudjetno-nalogovaya politika. Uchebnoye posobiye./ - T.: "IQTISOD-MOLIYA", 2019. - 216 s 4. Nuritdinova V., Sharapova M. Moliyaviy nazorat: Darslik./ - T.: "IQTISOD-MOLIYA", 2019 - 492 b. **QO'SHIMCHA ADABIYOTLAR:** 1.O'zbekiston Resrublikasi Konstitutsiuasi. O'zbekiston Resrublikasi qonun hujjatlari turlami, 2014-u.,16-son 176-modda 2.O'zbekiston Respublikasining — Byudjet kodeksi, URQ-360-son.// O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari tuplami, 2013-y., 52-1-son 3.O'zbekiston Respublikasining 2019 yil 30 dekabrdagi №URQ-599 "O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksiga o`zgartish va qo`shimchalar kiritish to'g'risida"gi" Qonuni; 4.O'zbekiston Resrublikasi Rrezidentining 2017-uil 7-fevraldagi "O'zbekiston Resrublikasini yanada rivojlantirish buyicha Xarakatlar strategiuasi to'g'risida"gi RF-4947-son Farmoni, // O'zbekiston Resrublikasi qonun hujjatlari turlami, 2017-u., 6-son, 70-modda. 5.O'zbekiston Respublikasining 2019 yil 9 dekabrdagi "Byudjet jarayoni takomillashtirilishi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasining ayrim
	qonun hujjatlariga uzgartish va qo`shimchalar kiritish to'g'risida"gi №URQ-590- sonli Qonuni 6.O'zbekiston Respublikasining 2019 yil 9 dekabrdagi "2020 yil uchun O'zbekiston Respublikasining Davlat byudjeti to'g'risida"gi №URQ- 589-sonli Qonuni 7.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Byudjet mablag`laridan foydalanish samaradorligini tubdan oshirish va iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish mexanizmlarini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 2018-yil 23-maydagi PF-5446-sonli Farmoni // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 24.05.2018-y., 06/18/5446/1251- son 8.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Byudjet mablag`laridan foydalanish samaradorligini tubdan oshirish va iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish mexanizmlarini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 2018-yil 23-maydagi PF-5446-sonli Farmoni // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 24.05.2018-y., 06/18/5446/1251- son 9.O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Maxkamasining 2007 yil 20 mart 53-sonli "O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligining gaznachiligi to'g'risidagi Nizomni tasdiqlash haqida"gi Qarori.//www.1ex.uz 10.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 18-martdagi "Moliya organlari faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-2847-sonli Qarori. // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari tuplami, 2017 y., 13-son, 201-modda 11.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 26 iyun 2018 yildagi "Davlat soliq xizmati organlari faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi PQ-3802-sonli Qarori 12.O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Maxkamasining 2017-yil 24-oktyabrdagi O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligining Davlat moliyaviy nazorat bosh boshqarmasi to'g'risidagi nizom tasdiqlash haqida 870-sonli qarori // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 25.10.2017 y., 26.03.2019 y., 09/19/247/2835-son) 13.O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. 24 yanvar 2020 yil 14.Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga kuramiz. - Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 488 b. 15.Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. - Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 56 b. **INTERNET SAYTLARI:** 1.www.gov.uz - O'zbekiston Respublikasining hukumat portali. 2.www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 3.www.mf.uz - O'zbekiston Respublikasi Moliya Vazirligi rasmiy sayti. 4.www.cbu.uz - O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki.

	5.www.stat.uz - O'zbekiston Respublikasi Davlat Statistika Qo'mitasi rasmiy sayti. 6.www.soliq.uz - O'zbekiston Respublikasi Davlat Soliq qo'mitasi rasmiy sayti. 7.www.openbudget.uz - O'zbekiston Respublikasi —Ochiq byudjet portali. 8.www.prezident.uz - O'zbekiston Respublikasi Prezidenti matbuot hizmati. 9.www.sciencedirect.com - Xalqaro ilmiy ma'lumotlar bazasi.
8	Fan dasturi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti O'quv uslubiy kengashining 2024-yil 29 avgust dagi ___-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№FD-09-26)
9	**Fan/modul uchun ma'sullar:** **Zaynalov Jaxongir Rasulovich**– SamISI, "Moliya" kafedrasi mudiri professori, i.f.d. **Ernazarov Nuriddin Elamonovich**– SamISI, "Moliya" kafedrasi PhD, dotsent.v.b.
10	**Taqrizchilar:** **I.Salamov** – SamVMI "Chorvachilikda iqtisodiy samaradorlik va buxgalteriya hisobi" kafedrasi dotsenti, i.f.n. **B.A.Kurbonova - "ATLANT PROJECT" mas'uliyati cheklangan jamiyati**